

LETO—YEAR XIII. Cena lista je \$4.00. Entered as second-class matter January 25, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., ponedeljek, 19. julija (July 19th) 1920. Subscription \$4.00 Yearly. STEV.—NUMBER 168.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

PROFITI PREMAGAR-SKIH BARONOV SE NE DAJO KAMUFLAZIRATI.

ZASTOPNIKI RUDARJEV SO NAŠLI POT DO JAVNOSTI.

Premogovniški podjetniki so ostrigili rudarje in ljudstvo.

Scranton, Pa. — Premogovniški podjetniki so se bojevali z vsemi danimi sredstvi, da se predsedniki komisije ne predložijo podatki o produktivnosti in profi-

tih, ki so jih prejeli. Rekli so, da pred predsedniškimi komisijami ne spada drugače kot vprašanje meze. Ko so zastopniki rudarjev spoznali, da je ves njih trud zastoj, da se pred predsedniškimi komisijami poročilo o produktivnosti in profi-tih, so se zatekli v javnost. Objavili so svoje poročilo, kajti to je bila edina pot, da ameriško ljudstvo izve, kako premogovniški podjetniki strijejo rudarje in konsumente. Važno je objava tega poročila tudi zaradi tega, da bo ljudstvo izvedelo, kadar komisija izreče svojo sodo, če se je z rudarji postopalo pravično.

Iz poročila je posneti, da rudarji delajo kvečjem 240 dni v letu.

Poročilo nam pove, da je bil premog vreden pri vstopu v rudnik, ki ga je rudar proizvedel v letu 1912, petkrat in eno četrtino tolikokrat, kot je rudar prejel meze. V letu 1919 je pa razmerje popolnoma drugačno, kajti premog je vreden sedemkrat toliko kot rudarjeva meza. Rudarjeva meza se je povišala, ali podjetnik se je pa povišala vrednost premoga v taki meri, da je rudar imel veliko zgubo, če je s svojo mezo kupil premog, kajti meza je bila sedemkrat manjša od produktivne premoga, dočim je bila v letu 1912 le petkrat manjša. To je prvi dokaz, da rudarjeva meza ni podražila premoga, ampak da ga je podražila dobričeljnost profitarjev — premogovniških baronov.

V prodaji na drobno so eno po- višali za trikrat tako visoko kot so se povišali troški za delo. Od leta 1914 do 1918 je cena za antracitni premog poskočila v New Yorku in Bostonu za \$4.37 do \$4.48 pri toni. Od decembra leta 1918 se niso po- višali troški za delo, cena je pa zopet poskočila za \$2.40 pri toni. To je zopet dokaz, da meza rudarjev ni podražila premoga.

Že ta dva dokaza govorita jasno kot beli dan, da so zastopniki pre- mogovniških baronov lagali, ko so izrekli, da so prišli pred komisijo, da varujejo interese ameriškega ljudstva, na ta način, da nastopi- jo proti povišanju rudarske meze.

Gospodje premogovniški baroni so prišli pred komisijo, da za- govarjajo le svoje interese in da jim bo tudi v bodočnosti mogoče od- reti rudarje in konsumente. To je cilj njih romanja v Scranton pred predsedniškimi komisijami!

UČINEK PRIVATNE ŽELEZ- NISKE KONTROLE NA INDUSTRIJO.

Hornell, N. Y. — Ko je Hornell Electric kompanija požgala zadnjo lopato premoga, je prenehala oddajati mestu električno silo. Cestnoželezniški obrat stoji, le v tovarnah najbolj važne industrije še delajo. Družba je izjavila, da ne more dobiti premoga za nobeno ceno. Take so posledice privatne železniške kontrole, ki so jo za- govorniki Eech-Cumminsove po- stave kovali v deveta nebesa.

PROHIBICIJSKE ŽELJE.

Lincoln, Neb. — Sem je dospel W. G. Calderwood, podpredsednik eksekutivne prohibicijske stranke. Apostol "vode" je dejal, da se prohibicijska stranka le zado- volji, če bo Bryan predsedniški kandidat, "Billy" Sunday pa pod- predsedniški kandidat. Živijo, pravi ljudstvo, toliko preje bo končana prohibicijska komedija.

NOVA VOJNA JE IZBRUHNILA V MALI AZIJI; FRANCOZI PROTI ARABCEM.

London, 18. jul. — V Mali Azi- ji je izbruhnila nova vojna, ki se morda razvije v veliki konflikt. Francozi so z armado 80,000 za- morecev invadirali Sirijo, da uve- ljavijo svoj mandat. Iz Pariza že poročajo o prvih zmagah. Fran- coske čete prodirajo proti Dama- sku. Arabci imajo okrog 100,000 mož in nameravajo braniti svojo deželo.

ZAKAJ SO ZAPRLI TEKSTILNE TOVARNE?

PODRAŽITI NAMERAVAJO ZOPET SUKNO.

Manipulacije tekstilnih tovarnar- jav ne morejo povzročiti dru- gega, kot pomnožiti delavski nepokoje.

New York, N. Y. — Volneni trust je zaprl svoje tovarne v Massachusettsu in štirideset tisoč delavcev je bilo na cesti. Štirideset tisoč delavcev je bilo brez dela in seveda tudi brez zaslужke. V da- našnji človeški družbi je pa tako lepo urejeno, da delavec ne dobi hleba kruha, če nima denarja. De- lavec pa ne zasluži denarja, če ne dela. Teh štirideset tisoč delavcev je torej obsojenih od volnega tru- sta na stradanje in pomanjkanje. In ker so med delavci tudi oženje- ni delavci, bodo trpeli otroci in žene teh delavcev.

To podjetniško lumparijo sku- šajo prikriti zdaj na ta način, da velebizniško časopisje poroča že nekaj dni, do dobivajo na cesto vrženi delavci delo na farmah. Kdor pozna razmere na kmetiji v vzhodnih državah, posebno pa v državi Massachusettsu, se smeja ta- kim poročilom. Kaj pa bodo počeli štirideset tisoč delavcev na kmeti- jah v Massachusettsu? Država Massachusetts ni Kansas ali Se- verna Dakota, kjer se pripogiba rumeno pšenično klasje pod svojo težo in kjer potrebujejo ob tem času večje in izredno število polje- delskih delavcev, da pospravijo pšenično s polja. Ne, tega ni v Massachusettsu. Tukanjsni far- marji so preskrbljeni s svojimi delavnimi močmi, izvemši se naj- de še nekateri farmerji, ki rad ne plača poštene meze, ki je pri dru- gih farmerjih v navadi, da išče ob tem času delavce. Taki farmerji so pa izjema.

Fakt postoji, da so delavci vrže- ni na cesto in da so brez dela. Vsaka pomnožitev delavske brez- poselnosti armade pa muči le nepo- koj in škri nezadovoljnost.

Zakaj so trustovci zaprli tovar- ne? Ali nimajo naročil? Sidney Hillman, predsednik krojaške or- ganizacije, poznane pod imenom Amalgamated Garment Workers of America, pravi, da so zastopniki "American Woolen Mill kompani- je" pred enim letom izjavili, da so tako preobloženi z delom, da ne bodo najmanj v dveh letih dosegli produktivne, da bodo izdelovali na- ročila sproti.

Iz teh besedi je jasno spoznati, da nih zaprli tovarni zaradi po- manjkanja na naročil. Zakaj so jih zaprli? Da se ustvari še večje pomanjkanje blaga na trgu. Po- manjkanje blaga na trgu je pa vzrok za povišanje cen blaga.

Delavci ne bodo zadovoljni, če se podraži blago in zahtevati bodo povišanje meze, ker ne bodo mogli izhajati s svojo mezo. Tru- stovci bodo zope podražili blago in tako se nepokoj širi in nadaljuje.

In kadar se pojavi pomanjkanje blaga, bodo krojači ostali doma, ker zanje ne bo dela v tovarnah. Tako bodo zopet nastali novi vzro- ki za nepokoj v industriji.

Če bi se merodajni faktorji ko- liki brigali, da se taki vzroki ustvarjanje nepokoja v industriji odpravijo, bi volneni trust ali pa drug trust ni zaprli svojih to- varn, kadar bi jih začelo po- večje profitu. Za take trustovce, ki jem profitu. Za take trustovce, ki jem profitu. Za take trustovce, ki jem profitu.

NASPROTNIKI ŽENSKÉ VOLILNE PRAVICE SO IMENITNO POGORELI.

NAJVIŠJE SODIŠČE JE OD- KLONILO NJIH PROŠNJO ZA SODNIJSKO PREPOVED.

Za nazadnjake je to zelo neprijet- na reč.

Washington, D. C. — Nazad- njaki so hoteli preprečiti sprejem ustavnega amandamenta za žensko volilno pravico, še preden je bil sprejet. Ti nazadnjaški gospodje so bili zelo navdušeni za prohibi- cijo in so se celo kosali med sabo, kdo bo storil več agitatoričnega dela, da bo preje sprejeta. Neka "Ameriška konstitucionalna li- ga" iz New Yorka je po svojem zastopniku vložila peticijo, da ustavni amandament za žensko vo- lilno pravico ne postane pravo- močen, kadar ga odobri šest in tri- deset držav.

So. tnik Thomas J. Bailey je pa- no pomislil argumente obeh strank in po zaslišanju argumentov je od- klonil peticijo za sodnijsko pre- poved.

Zastopniki lige so argumentirali, da kongres ni imel pravice pre- ložiti ustavnega amandamenta le- gislaturam v odobrenje, da legisla- tura države Tennessee nima pra- vico odobriti ustavnega amend- menta in da je odobrenje amend- menta p odražah New Hampshi- re, Missouri in Arkansas nelegal- no. Poslužili so se tudi starega ar- gumenta, ki so ga imeli vedno na jeziku nasprotniki ženske volilne pravice, češ, da ima vsaka država le za svoj delokrog odločiti, če se podeli ženskam volilna pravica.

Sodnik je rekel, da ustava Zdu- ženih držav daje pravice državam, da sprejemajo ali pa zavrnejo predloženi ustavni amandament.

Za nasprotnike ženske volilne pravice je bila odklonitev peticije za sodnijsko prepoved mrzel curek vode. Amandment se ni sprejel in terba je, da zanj glasuje še ena država. Nazadnjaki se najbrž ne bodo zadovoljili s tem porazom, pa tudi naučili se ne bodo nič iz nje- ga, ampak bodo skušali na drug način delati zapreke ženski volilni pravici, ko amandament osvoji po- trebno število držav.

BRYAN GROZI COXU.

Lincoln, Neb. — Bryan, najbolj čisti apostol "vode", pravi, da je Cox dejal, da kongres lahko spre- jeme postavo, ki dovoli lahko več alkohola za pijače kot Volsteadov zakon. Po tem uvodu je pa zagru- mel, da si naj zapomni (menda Cox), da dvotretjinska večina v kongressu, če je za popolno sušo, lahko obtoži predsednika, če ne iz- vaja Volsteadovega zakona.

Za Bryana bi bilo mogoče pa- metneje, da bi s svojimi grožnjami počakal, da so volitve končane, ker nima zdaj še prav nobene garanci- je, da bosta dve tretjini senatorjev in kongresnikov za sušo in da bo Cox izvoljen predsednikom. Bryan je slab opazovalec dogodkov in tudi je že najbrž pozabil, da je bil Volstead že pri primarnih volitvah tako poražen, da je obležal kot mrlič na političnem grobišču.

SVARILLO ŽELEZNISKIM DRUŽBAM.

Washington, D. C. — Meddržav- na komisija je posvarila železniške družbe, da naj nikar ne zaplenju- jejo v prihodnosti premog, ki je do- ločen za vlado, trgovce s premo- gom in naprave za javne potrebe. Kakšno akcijo podvzame komisija, če se železniške družbe ne bodo ravnale po tem nasvetu, pa ni povedano v svarilu.

Je pa treba uvesti zavarovanje proti brezposelnosti, tako da ni delavec takoj prvi dan, ko tovar- nar zapre svojo tovarno, a svojo družino vred izpostavljen gladi in pomanjkanju.

NOVA KRIZA NA ŽELEZNI- CAH SE BLIŽA VLEDE PRE- MALO POVIŠANE MEZDE.

Chicago, Ill. — Blizo 2000 od- bornikov železničarskih organiza- cij se je zbralo v Chicagu, da sprejmejo odlok vladnega razsodi- šča glede povišanja meze, ki bo objavljen jutri. Odhormiki sluti- jo, da povišanje ne bo veliko in v kraku visi nova kriza, iz katere se lahko porodi splošna stavka na ameriških železnicah.

NA POLJSKI FRONTI ŠE NI PREMIRJA.

Trookij je baje rekel: "V Varšavi bomo sklepal mir". Sovjetske čete prodirle 35 milj od Minska.

POLJSKA SE OBRAČA NA VSE STRANI ZA POMOČ.

London, 18. jul. — Zadnja brz- javka iz Moskve, datirana v petek, je sporočila, da so sovjetske čete prodrle 35 milj južnozpadno od Minska in okupirale veliko število poljskih pozicij ter vplenile veliko zalogo municije, železniškega ma- terijala in topov. V smeri proti Baranovičem so Rusi dospeli do točke trindvajset milj južno- zpadno od Minska.

Poljaki priznavajo uradno, da so izgubili Vilno v Litvi in poro- čajo o neprestanem umikanju nj- hovih čet. Ameriški senat William Cook iz Faya, O., se pogreša odkar je padel Minsk. Cook je imel v okrbi sanitetski vlak polj- ske armade in je vsekakor bil ujet v Minsku.

V tem momentu, ko se piše to poročilo, še ni informacij iz urad- nih virov, da je sovjetska Rusija sprejela pogoje za premirje.

London, 17. jul. — Uradno ru- sko poročilo, datirano v četrtek, naznanja, da se zmagovito prodi- ranje sovjetske armade nadaljuje na vsej fronti. Južno od reke Vili- je na severni so Poljaki premagani na vsej fronti. Zapadno od Molodec- na na železnici, ki vodi iz Minsku proti Varšavi, beži sovražnik pred ruskimi kolonami. Južnozpadno od Minska so sovjetske čete za- sedle celo vrsto postojank. Med Bobrinskom in Minskom so rdeče čete vplenile osem topov, več tisoč granat, šest lokomotiv in 142 žele- zniških vagonov, napolnjenih s stavlinskimi materialom in oro- djem. V okoliših Slutska, Sarnija in Kovel prodirajo sovjetske čete neovirano dalje.

Poročilo iz Varšave z dne 16. julija se glasi, da so boljševiki okupirali Smorgon južnozahodno od Vilne in zdaj prodirajo južno in zapadno proti Osmijani. Južno od Dubna so bili odbiti ruski na- pad.

Poljski obrambni svet je sprejel zaveznike premirovne pogoje za končanje vojne z Rusijo. Do tega časa še ni bilo nobenega zaveznik- vega poročila iz Moskve, da ruska sovjetska vlada sprejme premirov- ne pogoje. Neka brezlična brz- javka, ki je bila pobrana na vladni postaji v Londonu, citira Leon Trockij, ruskega vojnega komi- sarja, da je rekel na javnem shod- u v Moskvi: "Mir s Poljsko bomo sklenili le takrat, kadar naša zma- govita armada okupira Varšavo."

Berlin, 17. jul. — Poljska se je že drugič obrnila na Rumunijo za pomoč, toda rumunka vlada se ne upa napasti ruskega rdečega orja- ka in je zavrgla prošnjo. Franco- ski častnik, ki potuje s poljske fronte domov, je dejal, da je po- ložaj Polakov zelo slab; Poljakom najbolj manjka drobne municije. Poljsko časopisje je obrnilo ost- proti Nemcem in jih silovito na- pada, kakor da so oni zakrivil poljske poraze.

Pariz, 18. jul. — Stališče fran- coskih vladnih krogov napram Poljakom je konfuzno. Neki visoki uradnik je baje dejal, da je Fran- cija zdaj pripravljena priznati rusko sovjetsko vlado, samo da reši Poljsko, ako Rusija sprejme pogoje premirja. Iz drugih virov pa poročajo, da se je francoska vlada odločila za militaristično

TURKI MORAJO POD- PISATI POGOJE ALI ZAPUSTITI EVROPO.

Zavezniki so dali sultanu do 27. julija čas, da podpiše ali za- pečati svojo usodo.

SULTAN MORA UKROTITI KEMALA.

Pariz, 18. jul. — Včeraj je bil objavljen uradni tekst zaveznik- skega odgovora na protest sultanove vlade v Carigradu proti mirov- nim pogojem. Iz odgovora je raz- vidno, da se zavezniki niso ozira- li na turški protest, čeprav so do- volili Turčiji majhne modifikaci- je v pogodbi, toda koncesije so ta- ko neznatne, da jih ni vredno ni- ti omeniti.

Nasprotno pa so zavezniki za- grozili sultanovi vladi, da se mo- ra Turčija posloviti od Evrope, ako ne podpiše pogojev. To po- meni, da Turki izgube Carigrad in kos ozemlja severno od Car- igrada do Čataldže, kar jim je še ostalo.

Dotični odstavek v zaveznikem odgovoru se glasi: "Ako turške vlada ne sprejme pogojev za mir in dalje, če ne potlači vstaje v A- natoliji in ne uveljavi mirovnih pogojev, tedaj bodo zavezniki pri- siljeni izgnati Turke iz Evrope enkrat za vselej."

Ententa očita turški vladi raz- ne masakre tekem vojne in jo ob- tožuje, da je odgovorna za nasilno smrt 800,000 Armencev.

Sultanova vlada ima do 27. ju- lija čas, da podpiše mirovno po- godbo.

OSTRNI BOJ PRITISNI OV- LJEN PRISIL OD POLJSKIH POSTAJE.

Chicago, Ill. — Ko se je Walter Dunkel pripeljal s svojim avtomo- bilom skoraj do policijske postaje na Clarkovi cesti, bil je oddaljen od nje le še petdeset čevljev, sta pred njega stopila dva neznanca in mu naznanila, da potrebuje av- tomobil. Rekla sta, da je njun pri- jatelj bolan in da mu kaneje že pošlata avtomobil. Dunkel je pro- testiral, toda njegovi protesti niso nič izdali. Neznanca sta ga posta- vila na cesto, sedla v avtomobil in se odpeljala s njim. Dunkel je te- kel na policijsko postajo, toda iskanje je bilo zastoj, o avtomo- bilu ni bilo duha in sluha.

KONFERENCA PRI DRŽAV- NEM TAJNIKU ZARADI POLJSKEGA POLOŽAJA.

Washington, D. C. — Zadnji pe- tek je državni tajnik Colby konfe- riral z John F. Smulskim, predse- dnikom Poljskega narodnega odbo- ra v Združenih državah in znanim demokratičnim političarjem v Chicagu ter z Hugh Gibsonom, ameriškim poslanikom za Poljsko. Razpravljali so o poljski situaciji, toda podrobnosti niso znane.

Ameriški vladni krogi pričaku- jejo z vso gotovostjo, da bo so- vjetska Rusija sprejela premirje s Poljski.

DUHOVEN PONEVERIL \$22,000.

Pueblo, Colo. — Tuka je bil 16. t. m. aretiran M. Ščimskij, duho- ven ruske grško-katoliške cerkve v Uniontownu, Pa., ki je obtožen, da je poneveril \$22,000 cerkven- ga denarja. Duhoven pravi, da je nedežen.

VREME.

V torek jasno in gorko. Južni vetrovi.

pomoč Poljski in da je maršal Foch že pripravil načrt za ofen- zivne operacije.

London, 18. jul. — Iz Teherana javljajo, da je perzijska vlada po- oblastila svojega poslanika v Ri- mu, da začne direktna pogajanja s sovjetsko Rusijo.

NAJMLAJŠI SIN BIVŠEGA NEMŠKEGA KAJZERJA SE JE USTRELIL.

Berlin, 18. jul. — Eksprince Joa- chim, najmlajši sin bivšega nem- škega cesarja, je izvršil samomor v soboto zvečer. Pugal si je kro- go v glavo. Domneva se, da ga je točitev od njegove žene in slabo finančno stanje pognalo v smrt.

TRI SPREMEMBE V VERSALSKI POGODBI.

Konferenca v Spa ju končana, ko so Nemci podpisali pakt glede premoga.

PRIHODNO ZBOROVANJE DO V ŽENEVI.

Spa, Belgija, 18. jul. — Zave- zniki-nemška konferenca je kon- čana in diplomatje so se razšli. Vprašanje odškodnine, ki jo ima- plačati Nemčija, je prepuščeno od- škodniški komisiji v rešitev in ko bo stvar rešena, se vrši konfe- renca v Ženevi.

Sveta versalska pogodba je do- bila tri luknje na pravkar konča- ni konferenci. Določba glede raz- korčenja nemške armade je bila spremenjena in drugič so zavez- niki znižali količino premoga, ki ga mora izvažati Nemčija v en- tentne države. Pogodba Joloda, da mora Nemčija dati 3,250,000 ton premoga mesečno, vrhovni svet je pa to število znižal na dva milijona. Tretja sprememba je gle- de odškodnine, ki pa še ni znana javnosti.

Iz informiranih krogov se jav- lja, da je Lloyd George povsem zadovoljen s rezultati spakke kon- ference, medtem ko se Francoski drže zelo hladno. Nemci so sveda najmanj zadovoljni.

Spa, Belgija, 18. jul. — Nemški delegatje so podpisali zaveznikiški protokol glede premoga brezpo- gojno. Pakt določa, da mora Nem- čija izvažati mesečno dva milijona ton premoga zaveznikom, ki bodo plačevali 70 zlatih mark za tono in od te svote pojde 35 mark za rudarski kredit Nemčije, 30 mark se prišteje odškodnini in pet mark ostane nemškimi premogarjem za hrano in material.

Pogodba se dalje glasi, če Nem- čija ne pošlje šest milijonov ton premoga v avgustu, septembru in oktobru, tedaj bodo zavezniki dne 15. novembra t. l. okupirali okrož- je Ruhr. Produktivna premoga v Nemčiji bo pod kontrolo komisije, v kateri bodo imele Nemčija, Francija, Italija, Belgija in An- glija po dva zastopnika; sedež ko- misije bo v Berlinu.

Zavezniki so zajamili Nemčiji 500,000 ton premoga mesečno iz Šlezije za dobo šest mesecev brez ozi- ra, kako izpade plebsit v gornji Šleziji.

Nemci so protestirali proti klav- zuli za okupacijo nemškega ozem- lja, toda podpisali so vseeno. Dr. Simons, nemški zunanji minister, je dejal vpriči vseh, da ta točka pomeni padec sedanje vlade v Nemčiji. Tri dni so Nemci odlašali podpis protokola, a ko so videli, da misli ententa takoj zasesti Ruhr, so se podali.

Neuradno se poroča, da so zavezniki sporazumeli med se- boj za razdelitev odškodnine na sledeči način: Francija dobi 32 odstotkov celokupne svote, Angli- ja 22, Italija 10, Belgija 8, Japona in Portugalska tri četrtine od- stotka vsaka in ostalih šest in pol odstotka se razdeli med Srbijo, Rumunijo in Poljsko.

ŽELEZNISKE DRUŽBE OBTO- ŽENE PROFITARSTVA IN VERIŽNOSTVA.

Indianapolis, Ind. — Ellis Bear- les, urednik strokovnega glasila rudarske organizacije, obtožuje železniške kompanije, da si prila- stujejo kontrolo nad mehkim pre- mogom in ga zopet prodajajo trgovcem, da tako pomnože svoje profite, ker ima premog zdaj vi- soko ceno.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece; in za inozemstvo \$7.00.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Deteta v obsepanju n. pr. (Julija 1-20) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevnom potekala naročnina. Ponovito je pravočasno, da se vam ne uvozi list.

SVETOST VOLILNE PRAVICE V REPUBLIKI.

Najbolj sveto pravo v republiki je splošna, enaka in direktna volilna pravica, ki daje državljanom republike možnost, da sami odločijo, kakšno vladbo bo imela republika.

V starih strankah so se organizirale klike od profesionalnih političarjev, ki so skušale voljo volilcev že večkrat popraviti z navadno volilno sleparijo. Včasih je volilnim sleparjem tudi popolnoma uspela njih igra. S sleparijo so tako popravili rezultat volitve, da je bil izvoljen tisti kandidat, za katerega volilci niso oddali večine glasov.

Včasih se posreči, da so volilni sleparji prijeti, a ti slučajni so redki. Navadno se volilni sleparji izmuznejo tako spretno, da jim pravica ne more do živca.

Neki tak volilni slepar, pripadajoč k demokratični stranki, je imel smolo, da je bil prijet. Obsojen je bil od enega do pet let ječe. Komaj je sedel tri mesece v ječi, je pa vložil prošnjo, da se pomilosti. Skozi devet let se je uspešno vpiral, da mu ni bilo treba sedeti za omreženimi okni, a komaj je pričel služiti svojo kazen, je že prišel do prepričanja, da je njegova pokora za greh, ki ga je storil, dosti velika in da je čas, da se izpusti iz ječe, dasiravno še ni presedel minimalne kazni, ki mu jo je določilo sodišče.

Ce bo ta profesionalni političar pomiloščen, tedaj ljudstvo upravičeno vprašuje, kaj nam koristi splošna, enaka in direktna volilna pravica, če lahko profesionalni političar oslepari volilce in vsili ljudstvu kandidata, proti kateremu je glasovalo, za tak prestop pa sedi le par mesecev?

Volilni sleparji so največji zločinci v republiki, kajti oni ne oškudejejo le enega človeka, kot človek, ki mogoče izvrši navadno tatvino, ker si je prilastil tuj imetek, ampak volilni sleparji okradejo večino volilcev za njih temeljno pravico, ki je podlaga ljudski vladi.

Profesionalni političar, obsojen zaradi volilne sleparije, ki zdaj prosa za pomiloščenje, je seveda pri volji izjaviti, da se bo poboljšal in da ne bo več pri volitvah sleparil. Ali kdo naj garantira, da bo profesionalni političar res držal dano obljubo, če vidi, da je treba pri prihodnjih volitvah le volilne sleparije, da zmaga njegova stranka? Take garancije ne more nihče podati in zategadelj je najbolje, da profesionalni političar presedi kazen, ki mu je določena. Če bo moral profesionalni političar presediti zaradi volilne sleparije prisojeno kazen, se bo prepričal, da mu njegovi tovarši ne morejo pomagati, če pride v roko pravice zaradi volilne sleparije, in odvalil se bo slepariti pri volitvah.

Allen se ne gane.—Kansaški guverner Allen je mož, ki ljubi "red in mir". Saj tako on pripoveduje, kadar zagovarja svoje industrijsko sodišče. Najdejo se tudi ljudje, ki verjamejo, da pod solncem ni človeka, ki tako ljubi mir in red kot kansaški guverner Allen.

Nedavno se je odigral dogodek v nekem kansaškem mestu in ljudje so pričeli dvomiti, da guverner Allen res tako vneto ljubi red in mir, kot blebetajo njegove ustnice, kadar govori o svojem industrijskem sodišču. Farmarji so obdržali shod in na ta shod sta prišla govornika "Nestranske lige". Neki ljudje so pa pod plaščem "patriotizma" napadli govornika in njima prepredili govoriti.

Ljudstvo v Kansasu je mislilo, da zdaj guverner Allen z železno roko poseže v afero in poskrbi, da bodo krivci kaznovani. Ljudstvo je čakalo in čakalo, a guverner se ni ganil. Ko je ljudstvo spoznalo, da zastoj čaka, je pričel klicati guvernerja, naj se vendar gane in naj nastopi proti kriticem javnega mira.

Ali Allen, ki čez vse ljubi mir in red, se ne gane. Zdi se, da so vsi protesti zaman, in da Allen ne bo slišal teh protestov, dokler mu ljudstvo z glasovnico ne pove, da ne mara za take vrste ljubiteljev mira in reda, kot je on. Edina taka akcija od strani ljudstva zna vplivati toliko na Allena, da spozna resnico, da se ne more trajno imeti vseh ljudi za nore.

Odhod Etbina Kristana v staro domovino.

Sodrug Etbina Kristan odstopuje iz tedeh v staro domovino kot zastopnik Jugoslovanskega Republičanskega Zdrženja, kjer bo nadaljeval veliko delo za resnično svobodo in demokracijo jugoslovanskega naroda.

Pred par dnevi je sodrug Kristan prejel brzojavko iz Ljubljane, ki ga obvešča, da je dobil poslatnik Gruič v Washingtonu nalogo, da mu izda potni list.

Slovenski socialistični klub v Chicagu je zadnjo soboto zvečer priredil sodrugu Kristanu pomembni poslovilni sestanek v dvorani S. N. P. J. Navzoči so bili člani z družinami in prijatelji, v krogu katerih se je še enkrat zabaval in kateri so morda zadnjičkrat slišali njegovo krepko besedo in mu stisnili roko v slovo v neomajni nadi, da bo nadaljevanje njegovega dela v stari domovini rodilo največji uspeh.

Sodrug Kristan je rekel pri tej priliki, da odnese v svojem srečnem spominu na ameriške Slovence in trdno upanje, da bo naše gibanje za boljšo obdobje delavskega ljudstva v Ameriki in Jugoslaviji, pri katerem je sodeloval zadnjih šest let, obrodilo tisočkratni sad.

DOPISI.

Willard, Wis. — Pred par tedni sem se podal v mesto, da prodam par telet in par telečjih koz in za izkupljeni denar pa kupim nekaj obutve in drugih potrebnih stvari. Prva moja pot je bila k mesarju in prodal sem teleta po deset dolarjev sto funtov, za dve telečji koži sem pa dobil tri dolarje in en "kvoder". Nato sem se podal v prodajalno, da kupim nove čevlje, za katere sem moral plačati osem dolarjev in pol, namreč za par delovnih čevljev. V tej prodajalni se je pa ravno mudil agent neke veletrgovine z obleko, ki je kazal razne vzorce oblačil.

Vprašal sem ga, koliko bi stala ena obleka za mene, in odgovoril mi "da samo sedemdeset dolarjev in da bo čez nekaj mesecev še dražja". Ugovarjal sem mu, da je to nemogoče, toda mož mi je pričel razkladati, da so vzrok draginji delavci ker hočejo prevelike plače za svoje delo. Vred tega se je razvila precej burna debata. Pojasnil sem mu, da sem jaz tudi iz vrst delavcev in da sem bil kot delavec tudi izkoriščen in ko sem se preselil na farme, k nisem prav nič prebral, ampak ušel sem iz rok enim izkoriščevalcem in se vrnil v naročje drugim. Delavci v mestih morajo plačevati prave obruške cene za živila, farmarji jih moramo pod strahotno nizko ceno prodajati in kar pa kupimo moramo zopet plačevati trikrat previsoke cene. Gospodje v službi kapitala pa nam hoče prikazati delavce velike sovražnike, nas farmarje pa "opet sovražnike delavcev". Prikazujete delavcem farmarje izkoriščevalce, ker dobimo "kar deset dolarjev za celo tele, za sto funtov mleka pa en dolar 80 centov."

Da so v službi kapitala tudi prečisti duhovniki, posebno se naš oče fajmošter, bom pa prihodnje enkrat podal celo sliko domače trgovine.

Fakti nam kažejo, kdo nas izkorišča: kapital in njih hlape, katere se danes podpiramo in jim pletemo bliz, ki nas tepe. Ali se bomo zadržali v jeseni pri volitvah in jim dali okusiti naš kruh? Naj se oni vlečejo visoke meze in zahtevajo pretirane cene za produkte. —**Jos. Slomec.**

Chicago, Ill. — Preteklo je dobrih šest mesecev, ko se je ustanovilo v Chicagu "Slovensko dramatično društvo". To ni nič posebnega. Ustanoviti je mogoče marsikaj in vprašanje je le, kako dolgo bo obstalo to, kar se ustanovi. Eni pravijo, da je treba energičnih moči pri vodstvu, vajetnosti, poštenosti in nardajnosti. Vse to je res. Mi vemo, da je vsak začetek težak, ali vsega tega se ne ustrašimo, če nas bo naše obdobje podpiralo. Zavedamo se, da je boj proti nevednosti eden najtežjih. Pa to je že od nekdanj tako. Vendar se nevednost vedno umika "avednosti", ker se mora, ker tako zahteva razvoj. Za naše "Slovensko dramatično društvo" je glavno vprašanje, kakšne igre bomo vprižirjali. Drame in

komedije, ki so bile pred desetimi — dvajsetimi leti še dobre, so danes prestare. Moderni duh veje po vsem svetu, samo za nas Slovence naj bi veljalo še staro srednjeveško učenjastvo? Cemu je tako, kaj nam je potreba potem podpornih, političnih, strokovnih in drugih organizacij? Kaj ne bi ljudje lahko živeli tako, kot so poprej že dolgo časa pr. Kristusovim rojstvom? Oh, vi dobri časi, kje ste! Človeku ni bilo treba še delati v tovarni, ne pod zemljo. Ni mu bilo treba toliko skrbeti za zdravo stanovanje, jetike takrat se ni poznal in tudi raznih bagelov sploh ni bilo, ki sedaj frejijo po "traku in mrevarijo ljudi". "Moderna veda" si je vse to izmislila in ona je kriva, da je tako. Prej so medveda ubili, pojedli surovega mesa, ker so imeli zdrave zobe, akoravno si jih niso nikdar čistili s ščetkami in ogrnili so si kožo. Kaj, ni bilo res lepo? A zdaj to hrupno življenje...

Za nas, prijatelji, je merodajna sedanjost. Iz preteklosti se pa le učimo. Kako naj se pa učimo, da bomo razumeli stvari, ki so bolj oddaljene našemu razumu? V knjigah in časopisju že najdemo pomoč, ali tam se samo čita. Na odru se nam pa pokaže dejanje bolj originalno in prirozi v primeru mimiki nam olepšajo sliko in nam pomagajo do boljšega razumevanja. Resnica je, da se nekatere igre modernih pisateljev bolj težko razumljive, ali naj jih pa raditega ne vprižirjamo? Naše možgane je treba vaditi misliti, čim več imajo misliti, tem bolj se razvijajo in izpopolnjujejo.

Naše dramatično društvo bo skrbelo, da bodo igre, ki jih bo vprižirilo, kolikor mogoče največ lahko razumljive. Društvo bo tudi skrbelo, da bo vsaka igra vsaj površno opisana, predno bo vprižirjena, v listih ali pa na letakih, da bodo rojaki že v naprej imeli vsaj nekaj pojma o tem, kar bo vprižirjenega.

Apeliramo na posamezne rojake, da pristopijo k "Slovenskemu dramatičnemu društvu" kot aktivni ali pa vsaj podporni člani. Društva pa prosimo, da naj nas podpirajo vsaj v začetku, da se naše društvo razvije. K društvu lahko pristopi vsakdo, kdor ima le veselje do dramatike. Pravila "Slov. dramatičnega društva" so tako urejena, da če se oglasi kaka oseba, ki je pri volji in ima veselje in ve, da se lahko ustanovi dober orkester, smo pri volji po vseh naših močeh pomagati.

Kakor veste, je to društvo vprižirilo 6. junija t. l. prvo igro "Nadnu". Kljub slabim razmeram in drugim nepravilnostim pri prvem nastopu smo imeli še dosti dober vseh. Sedaj se zopet pripravljamo za prihodnjo sezono in skrbeli bomo po naših najboljših močeh za mnogo razvedrila. In rojaki nas ne smejo pozabiti, ampak podpirati v vseh ozirih. Cilj tega društva ni, da bi se okoristilo v kateremkoli oziru, ampak skrbeti za primerno razvedrilo in napredok obče. — **Olan "Slov. dramatičnega društva" v Chicagu.**

Ameriške vesti.

POLOŽAJ STAVKE ELEKTRIČARJEV.

Stavki so se pridružili protni delavci; Wilkerson bramasira!

Chicago, Ill. — Cestnoželezniška družba je po velebizniškem časopisu pakrat napovedala, da bo obrat normalen v nekaj urah, ali v soboto je bilo obratovanje še ravno tako neredno kot prvi dan stavke. Zagotovila cestnoželezniške družbe so se izkazala, kot prazne obljube, ki imajo namen tolažiti javnost, da ne prične na glas gromjati zaradi separevga obratovanja cestnih železnic.

Stavki so se pridružili tudi protni delavci iz solidarnosti.

Na pomoč kompaniji sta prišla James H. Wilkerson, predsednik komisije za javne potrebe, in državni pravdnik Hoynes. Wilkerson pravi, da je stavka zarota proti javnosti. Državni pravdnik je pa po tej izjavi rekel, da dozdaj res še ni bilo znamenj, da so bili kršeni zakoni, če pa pride poročilo, da so bile kršene postavbe, bo seveda uvedena preiskava. Iz izjave državnega pravdnika sklepajo velebizniški listi, da državni pravdnik poseže v stavko, da jo razbije.

V delavskih krogih ni izjava predsednika komisije za javne potrebe napravila drugega vtisa, kot da delavci pravijo, kaj je plačala kompanija, ki je prosila

komisijo za povzračanje vrnine in je svojo peticojo podprla z izjavo, da je povišana vrnina zaradi tega potrebna, da poviša medli svojim delavcem? Nekateri delavci pa pravijo, da z državno komisijo za javne potrebe bo lahko obratovanje na volilni dan. Če republikanci izgube volilno bitko za kontrolo v državi, jo je izgubila tudi komisija, ki je dete sedanjega guvernerja Lowdena.

Komisar Reid je postopal bolj previdno in previdno. Skušal je pridobiti obe stranki za skupno pogajanje. Boyle, poslovni odbor organizacije električarjev, je izjavil, da so delavci pripravljeni za pogajanja. Pri kompaniji pa ni našel tako poslušnih ušes. Neki časnikariki poročevalci dnevnika Chicago Tribune, ki ima pri izravnavi stavke ravno toliko posla kot uradniki ali poročevalci katerega drugega lista, je takoj prenesel Blairu, predsedniku kompanije, vest, da se je Boyle izrazil napram Reidu, da so delavci pripravljeni za pogajanje. Blair je dejal, kaj se ima Reid vtikati v stavko, da kompanija še ni nikdar obrnila prob svojih ušes, kadar so uslužbeni imeli pritožbe, toda priti morajo v pisarno.

To čevkanje kompanije pomeni, da je kompanija pri volji poslušati posamezne uslužbenec, ni pa za skupno pogajanje z zastopniki uslužbenec. Njegovo stališče je tako kot jekarskega trustovca Garyja, razlika je le ta, da ga je preciziral z drugimi besedami.

POTRESNI SUNKI SO POVZROČILI PANIKO V LOS ANGELESU.

Los Angeles, Cal. — Tukaj so se pojavili štirje potresni sunki, trije so bili izredno močni. Posledica je bila, da so nekatere osebe zadobile poškodbe in poškodovana so tudi poslopja. Prvi sunki se je pojavil v petek ob 10:10 dopoldne. Bil je najmočnejši sunki izmed štirih, ki je povzročil največ škode. Malta je padla raz stene, podirali so se dimniki, popokale so šipe in pohištvo se je prekuovalo. Nastala je panika in ljudje so bežali prestrašeni na ulice. Takoj je prenehalo vse življenje v trgovini. V okrajni ječi je okoli štiri sto jetnikov, med katerimi je nastal strah takoj po prvem sunku. Jetniki so tresli omrežje in kričali na glas. Stražarji so jih skušali pomiriti, a pojavili so se drugi sunki in strah je narasel, kajti v stenah so se pokazale razpoke in malta je padla raz stene. Neka stražarica je postala histerična in odpeljati so jo morali na njen dom.

V bolnišnice so kmalu pričeli prihajati ljudje, ki so zadobili poškodbe. Nekateri so bili prav resno poškodovani.

Ko je po četrtem sunku potekla ena ura in se ni pojavil nov sunki, se je ljudstvo pričelo počasi mirjevali. Četrty sunki se je pojavil šele zvečer ob 6:15. Škoda še ni ocenjena.

NESTRPNOST NAZADNJAČOV.

Walla Walla, Wash. — Tukajšnji nazadnjački, ki se prav radi oddevajo v patriotični plašč v interesu nazadnjaške propagande, so se zakleli, da ne bodo dovolili govoriti govornikom "Farmarske nestranske lige". Sami so bili prestrašeni, da zadržani shod in najeli so nekaj bivših vojakov, ki so čakali na E. R. Ormsbeea, kedaj pride v mesto. Komaj se je Ormsbee prikazal na kolodvoru, takoj so ga ti najemniki obstopili in mu rekli, da naj takoj zapusti mesto in se naj nikdar več ne povrne. Če bi delavci in farmarji kaj takega izvršili z govornikom republikanske in demokratične stranke, tedaj bi vse velebizniške časopise hkratu zakrčalo o delavskem in farmarskem terorizmu in klicalo bi državnega pravdnika in šerifa na pomoč.

NESEČKA NA STRELIŠČU.

Camp Lewis, Wash. — Milica iz Obregona je obdržala strelne vaje, ko se je nepričakovano razletel brzostrelni top. Trije miličarji so bili ubiti in štirje ranjeni.

FORD JE KUPIL PREMOROVNIK.

Linaburg, Va. — Ford Motor kompanija je kupila premogovniške Banner Fork Coal kompanije v okraju Harlanu, Ky. Zanje je plačala \$1,500,000.

BEST TIROČ PREMORARJEV ZASTAVKALO V SCRANTO. NU, PENNSYLVANIJA.

Scranton, Pa. — Vsi premogovniki, ki so lastnina Pennsylvania Coal Co. in ki se nahajajo med Old Forge nedaleč od tukaj in Plainsvillom, južno od Pittstona, so zaprti vsled stavke. 6000 premogarjev je zapustilo rove, ko so delodajalci zavrgli njihovo zahtevo, da se odpravi pogodbeni sistem dela.

Inozemstvo.

Civilna vojna na Kitajskem; Japonci se umešavajo.

Peking, 17. jul. — V Kvanhuau, 30 milj južno od Pekinga, so izbruhnili civilni boji med strankama Anfu in Čihli. V Peking je dospelo mnogo ranjenecv. V glavnem mestu je mir, toda železniška zveza s Tientsinom je prekinjena. Inozemski vojaški atašeji so prejeli informacije, da Japonci na skrivaj pomagajo anfuovcem in nameravajo okupirati železniško iz Pekinga v Jangstun z namenom, da prepreči transportacijo rebelnih kitajskih čet.

Sinfajnovci blokirali London-derry.

Londonderry, Iraka, 18. jul. — Sinfajnovci so uvedli živilno blokado proti temu mestu v svrhu, da izstradajo tukajšnje angleške čete. Včeraj je 20 oboroženih republikanov ustavilo vlak z živim v Crollju in vsa živila so zmetali v reko.

V Donaghmuru je sto sinfajnovcev ustavilo poštni vlak, v katerem so zaplenili vsa uradna pisma in druge pošiljke.

Zaveznike operacije proti Turkom in Arabcem.

Carigrad, 17. jul. — Grki so izkrcali čete v Tekirdagu (Gallipoli) ob Marmarskem morju in v Dekosu ob Črnem morju. Iz Odrina javljajo, da se vrše dnevni spopadi med Grki in turškimi nacionalisti v Traciji. Grki se niso okupirali Odrina. Brzojavna, telefonska in poštna zveza med Odrinom in Carigradom je pretrgana in mnogi Turki so ubežali v Bolgarijo.

Grki so prenehali z operacijami v Anatoliji, ko so dospeli do hribovitih krajev, toliko bolj pa so aktivni v Traciji. Angleška flota še vedno bombardira turške postojanke v okoliših Izmidia.

Turški nacionalisti so pričeli napadati grške trgovske ladje na Črnem morju. Dne 14. t. m. so vpleni grški parnik "Filia" v Kerasonu zapadno od Trebizonda. Na parniku so Turki našli sedem milijonov rubljev v gotovini.

Francози so sklenili pogodbo s Kemalom pašo, predsednikom turške republike v Anatoliji, za dobavo premoga iz Songulduka. Francози bodo plačali pol turškega funta za vsako tono premoga.

London, 18. jul. — Francoske čete so v petek pričele z ofenzivo proti Arabcem v Siriji. Ultimati, ki so ga poslali Francozi v sredo sirskega pralju Feisal, je potekel, ne da bi Sirci odgovorili nanj. Ultimati se je glasil, da morajo Sirci priznati mandat Francije, sprejeti francosko kot njihov uradni jezik in francoski denar. Francози imajo osem bataljonov zamorcev in več tankov ter ero-planov, s katerimi prodirajo proti Alepu in Damasku.

Pariz, 18. jul. — V francoskih diplomatskih krogih kroži govorica, da je Lloyd George predložil Franciji načrt, po katerem naj bi Angleži in Francozi izpraznili Carigrad in ga prepustili Grkom. Na ta način bi imeli zavezniški 140,000 mož na razpolago za operacije proti turškim nacionalcem v Anatoliji. Francozi se pa upirajo temu načrtu in obtožujejo Lloyda Georgea, da hoče ugrabit Carigrad za Anglijo, kajti znano je, da je Grčija popolnoma pod angleške finančne peto.

Giollitti se je spravil na jadransko vprašanje.

Rim, 18. jul. — Ministrski predsednik Giollitti pripravila pogodbo z Jugoslavijo, s katero upa dobiti mir prijateljstvo z novim sosedom onkaj Jadrana. Pogajanja z Jugoslavijo bodo najbrž zopet direktna in kolikor je razvidno, se Giollitti strinja, da je Heka svobodno mesto s odprto luko za Jugoslavo, dočim ostane Sušak Jugoslaviji.

Giolitti upa, da bo jadransko vprašanje rešeno v par mesecih.

Italijanska zbornica je v petek izrekla zaupnico Giolittiju glede vprašanja Albanije, da se namreč prizna neodvisnost te države.

Bela Kun odšel v sovjetsko Rusijo.

Dunaj, 17. jul. — Bela Kun, predsednik bivše ogrske sovjetske vlade, je sinoči odpotoval v sovjetsko Rusijo. Z dovoljenjem avstrijske vlade. Z njim vred so odpotovali vsi ogrski komunisti, ki so pribežali na Dunaj po padcu njihove vlade v Budapešti v avgustu 1919. Potovali bodo čez Nemčijo.

Avstrijska vlada je dovolila ogrskim komunistom odpotovati v Rusijo na priključitev sovjetske vlade, ki je zagrozila, da bivi avstrijski vojni ujetniki ostanejo v Rusiji toliko časa, dokler ne bodo Bela Kun in tovariši odšli v Rusijo. Nekatere zavestne vlade so protestirale proti odloku Avstrije, kajti znano je, da je sedanji reakcijski režim na Ogrskem storil vse, kar je mogel, da dobi Belo Kuna v svoje pesti.

Stavke v Španiji.

Madrid. — V Rio Tinto je generalna stavka in delo v rudnikih počiva. Močne vojaške posadke so okupirale stavkovno okrožje, dani ni bilo slišati o nemirih. V ladjedelnih v Ferrolu je tudi stavka, ker so delodajalci odklonili zahtevo za povišanje mezde.

Stavke v Angliji.

Manchester, Anglija. — Uslužbeni v plinarnah v Manchesteru in Bristolu so v stavki in mesti sta brez plina. Pristanišni delavci so objubili plinarjem aktivno pomoč.

Stavka v Italiji.

Rim. — Tramvajski nameščenci po vsej Italiji so pozvani v stavko iz solidarnosti s štrajkarji na poštanskih železnicah, ki stavkajo že 22 dni.

Napadalec Italijanov v Spletu aretirani.

Rim, 17. jul. — Iz Spleta javljajo, da so srbake oblasti ukazale zapreti osebe, ki so streljale na Italijane zadnje nedelje in ubile dva častnika. Srbska vlada je objubila Italiji popolno zadostitev za napad. Vsi Srbi, ki bivajo v Italiji, ki so v vojaških letih, so poklicani domov.

Henrik Driesmann.

Pradobni človek.

Opis načina življenja, jezika in kulture predagodišnjega človeka v Evropi in Aziji.

(Prosto prevel P. B.)

DRUGO POGLAVJE.

Starejša kamena doba.

(Nadaljevanje.)

Po mnenju profesorja Penka je trajala ledena doba okrog pol milijona let in starejša ledena doba ali prva pa okrog dvesto tisoč let. Iz tega se lahko sklepa, pravi profesor Penk, da je človeški rod v Evropi star gotovo par stotisoč let. Ta profesor je mnenja, da je potrebna tako dolga doba, da se more razumeti in pojasniti razvoj človeka iz primitivne forme v zgodovinskega človeka ali človeka sedanjih oblik, in z ozirom na to, da profesor Kollman dokazuje, da zadnjih minulih pet tisoč let v preobrazitvi človeškega telesa ni skoro vredno omeniti, ker je to le kratka doba za človeštvo sploh in da se mora računati najmanj sedem ali deset tisoč let, odkar je živel človek, katerega okostje in lobanja izhajajo iz mlajše ali zadnje ledene dobe. Čas, ki je pretek, odkar je živel paleolitiki človek-umetnik in lovec, obsega celo zgodovinsko in predagodišnje dobo železa, bron in kamena, kakor tudi čas med najstarejšo in mlajšo kameno dobo, ki je bila tudi precej dolga; tako omenja profesor R. Munro, ki je celo zgodovino človeškega razvoja dobro proučil. Na podlagi tega se izjavlja profesor Nuek, da se mora računati najmanj 20-tisoč let na starost najstarejših ostankov človeštva.

Kaka je bila oblika telesa pradobnega človeka ali človeka, ki je živel v prvi ledeni dobi in starejši kameni dobi, je težko dognati, ker niso našli dobro ohranjenih

okostnjakov razun nekaj malega pri Krapini. Našli so nekaj lobanj, ki so pa vse tudi zelo poškodovane. Iz najdenih lobanj se razvidi, da je bila glava zelo nepravilno zraščena, podolgovata in široka ter nekako stisnjena, čeljusti močne, čelo je bilo zelo nizko; kako je bilo ostalo truplo, se pa ne ve. Najbrže so bili zelo močno zraščeni in visoki.

Proti koncu prve ali starejše kamene dobe se je pradobni človek že pričel pečati z izdelovanjem raznih predmetov iz ilovice. Ta doba se imenuje "doba lončenih izdelkov", ki je nekaj pododelek kamene dobe in ki se zopet deli v več oddelkov, kakor se je razvijala ta umetnost. S prva so izdelovali razne posode iz navadne prsti, katero so posušili na soncu in v katero so spravljali razna semena in druga živila. Takih zelo surovih izdelkov in na solnem posušenih lončenih posod so veliki našli v prastarih grobovih, med katerimi so našli celo nekatere s surovimi slikami. Pričetek te industrije je iskati na balkanskem polotoku in ob Jadranskem morju, kjer so našli lončene posode, ki so bile gotovo prve narejene in katera industrija se je potem širila dalje proti severozapadu na Bavorsko in Nemčijo in proti severovzhodu na Češko in Moravsko ter Slezijo. Precej teh lončenih izdelkov so našli tudi v okoliščini Krapine v tamošnjih grobiščih, v več krajih sedanje Slovenije, Koroske in Nižnje Avstrijske. Da je bil izvor te industrije na balkanskem polotoku nam pričajo ostanki najdenih prastarih lončenih posod, ker so našli v nekaterih krajih ob jadranskem morju med zelo primitivnimi izdelki tudi že lepo izdelane posode, dočim so našli n. pr. v Nemčiji samo boljše izdelane posode, ki so pa bile popolnoma podobne onim najdene v krajih ob jadranskem morju.

Z nastopom prve ledene dobe, so se nekatere divje živali, kot sloni, nosoročci, povodnji konji, lišene in druge preselile v kraje, kateri niso bili prizadeti od ledene dobe. Kajti te vrste živali ljubijo gorko klimo. Z njimi se je selil tudi človek, kot smo videli, da se je selil pradobni človek s severnim jelenom v mrzle kraje. Po prvi ledeni dobi je zopet nastopila gorka klima v krajih, ki so bili prej pod ledom. Iz gorskih krajev se je selil človek bolj severno na svojem potovanju in lovu. Da je to bila resnica, nam dokazujejo najdbe; našli so namreč v nekaterih krajih severne Afrike kamene izdelke, ki so popolnoma enaki izdelkom severne Francije in Belgije in tudi obratno. Da se je za časa zelo gorko klime po celi Evropi človek selil iz vroče Afrike v Evropo, nam pričajo zopet ostanki pradobnega človeka v Franciji. V okoliščini Mentona so našli namreč okostje in lobanje človeka, katero je popolnoma podobno sedanjim črnem. Iz tega sklepajo, da je moral bivati pred ledeno dobo, prvo ali drugo, to ne dela velike razlike, v severni Franciji človeški rod, iz katerega izhajajo sedanji črni.

Začetek višje duševne zmognosti človeštva se moramo takorekoč zahvaliti telesnemu ustroju človeka, pokončni hoji in nagonu za sameobrambo in obstankom. V tem boju za življenjski obstanek z raznimi naravnimi nevarnostmi in z naravo samo, z živalmi in dragimi njegovemu življenju nasprotnimi živimi bitji, je vedno bolj napredoval, lezel vedno višje po lestevici kulture. Ko je spoznal moč ognja, njegove dobre in tudi slabe lastnosti za življenje, to je spoznal, da s kamenom ali drugim sredstvom lahko iz daljave ubije žival, katere meso je užito, in sicer brez velike nevarnosti za njegovo življenje, se je povzpela iz vrst živalstva na prvo stopnjo mislečega človeka "homo sapiens". S tem, da je pričel misliti, kako bi si še bolj podjarmil naravo samo, so se pri prvotnem človeku "homo primigenius" možgani vedno bolj razvijali, lobanja postajala vedno bolj normalna, dokler ni zadobila sedanjo obliko. Kamen je bilo ono sredstvo, s pomočjo katere je človek napredoval. Kakor je bil ogenj podlaga vsemu verstvu, vsemu bogoslužju, tako je kamen podlaga vsej človeški kulturi. In doba, v kateri je človek spoznal prvo orodje, ko je začel izdelovati iz kamena prvo orodje se imenuje kamena doba, ki se deli zopet v dva pododdelka, starejša ali prvo in mlajša ali drugo dobo. Prvo ali starejša doba smo razno, opisali, ko je človek rabil orodje izklesano iz kamena.

Mlajšo ali drugo dobo bomo pa v naslednjem poglavju.

TRETJE POGLAVJE.

Mlajša kamena doba.

V prejšnjem poglavju smo razvideli, da je pradobni človek izdeloval iz kamna razno orodje, ki je bilo pa še surovo obdelano. Ta doba je starejša kamena doba. Med starejšo in mlajšo kameno dobo pa zija velika odprtina, katero razni starinoslovci še niso mogli pojasniti. Ko so primerjali kamene izdelke starejše kamene dobe in izdelke mlajše kamene dobe, so razvideli, da je bil med temi izdelki ali med tema dvema dobama nek prehod, o katerem pa niso popolnoma na jasem. Izdelki starejše kamene dobe so še surovo obdelani in izdelki mlajše kamene dobe so že dobro izdelani in izbrušeni. Tudi v človeštvu sagem je bil velik preobrat. Iz lobanj, katere so našli, so razvideli,

da je bila glava človeka, ki je živel v starejši kameni dobi podolgovata in še ne popolnoma razvijata, dočim je bila lobanja človeka, o katerem smatrajo in so vsi učenci edini, da je živel v mlajši kameni dobi, že bolj okrogla in celo razvijata. To sklepajo iz raznega kamene orodja, ki izhaja iz te dobe, ker je že bolj umetno izdelano, da je bil človek, ki je izdeloval to kameno orodje, že bolj razvit, da so se njegovi možgani in razum razvili že do precejšnje stopnje. V tem oziru je tehnika v mlajši kameni dobi že bolj napredovala in kameno orodje, ki je bilo v starejši kameni dobi samo surovo obdelano, je bilo v mlajši kameni dobi že obrušeno. Človek v tej dobi je imel že domače živali, gradil je prve koče, stavbe na kolih in imel že celo nekatere delavnice za orodje iz kamena in lesa ter rogov in kosti.

(Dalje.)

Premislite dobro, komu boste izročili denar za pošiljatev v stari kraj ali pa za vužnje listke.

Sedaj živimo v čas negotovosti in strahu, vsak skuša postati hitro bogat, ne glede na svojega bližnjega. Razni agentje in zakotni bankirji rastejo povsod, kakor gobe po dežju.

V teh časih se stavi v denarnem prometu nepričakovane zapreke starim izkušenim in premočnim tverdkam; kako bo pa malim neizkušenim začetnikom mogoče izpolniti svoje neutemeljene obljube, je veliko vprašanje.

Naše denarne pošiljave se sedaj čes po novi zvezi in na novi način primerno sedanjim razmeram v Evropi dovolj hitro in zanesljivo izplačujejo.

Denar nam je poslati najbolje po Domestic Money Order, ali pa po New York Bank Draft.

TVRDKA FRANK SAKSER.

52 Cortlandt St.,

New York, N. Y.

Zahvalno pismo iz stare domovine.

Od naših POTNIKOVI, kateri so potovali staro domovino po posredovanju bankirja v HENRY C. ZARO.

Čenjeni gospod Zarol!

Sedaj, ko smo srečno prišli domov, smatramo si za našo dolžnost, da Vam pišemo iz svobodne Jugoslavije. Potovali smo lepo, hitro in dobro; povsod smo bili lepo sprejeti in pričakovani; naši kevdaki so se vozili z nami, ravno tako, kakor ste vi to preskrbeli in nam obljubili; denar smo v Ljubljani po Vašem čeku v redu sprejeli in sicer ne da bi bilo treba plačati kakšne posebne pristojbine in ne da bi imeli kakšne posebne nepravilnosti, ko nam je bil denar izplačan po Prvi Hrvatski Stedionici, na katero so se vsi čeki glasili. Dobili smo prave naše jugoslovanske kolektivne kronke, kakor ste nam vi pred odhodom povedali; nadalje Vam moramo tudi naznaniti, da so naši sorodniki, katerim smo po Vašem posredovanju pošiljali denar, slednjega v popolnem redu in pravočasno sprejeli.

Zato se mi Vam in upravitelju Vašega Jugoslovanskega bančnega oddelka Aleksandru Petroviču najprijetneje zahvaljujemo glede Vašega dobrega, brzega in poštenega odpremanja nas v stari kraj. O Vašem poštenem in vestnem delovanju smo tako tukaj, kakor tudi še ko smo bili v Ameriki, mnogo slišali in sedaj smo se popolnoma uverili, da je temu v resnici tako.

Vse pogodbe in pooblastila, katere nam je Vaš upravitelj Aleksander Petrovič, ki je starokrajski odvetnik, napravil, so takojšnja sodišča sprejela, tako da je vse v redu in da naši sorodniki niso imeli glede tega nobene nepravilnosti. Z eno besedo, vse je bilo natančno tako, kakor ste vi nam pisali, še predno smo se podali na pot.

Ker smo po Vašem posredovanju tako udobno potovali in tako hitro prišli do našega končnega cilja in sicer to vse le radi Vašega vestnega posredovanja, Vas vsem našim rojakom najtopleje priporočamo in jim svetujemo, da potujejo le s posredovanjem, kakor tudi pakete in da le potem Vaše posredovalnice izdelujejo pogodbe, prošnje, pooblastila, prenose, testamente in vse drugo, ako žele, da bodo imeli vse v najboljšem redu, oziroma tako, kakor je bilo nam postreženo.

Tako toraj naši Jugoslovanski rojaki govore in pišejo o bankirju Zaru in radi tega ne ščite drugod temveč kadar sklenete, da boste potovali v stari kraj, potem pišite Vašemu Jugoslovanskemu državno-pooblaščenemu bančnemu zavodu

S srčnim pozdravom

Jole Zagan.
Antonija Suligov.
Stefan Stojanov.
Jurij Marković.
Peter Habanek.
Fran Dobrovič.
Nikolaj Štarkojevič.
Mika Perčević.
Luka Granič.
Ivan Valina.
Josip Galil.

Josip Domevič.
Lovren Studen.
Josip Bepohov.
Jurij Kramković.
Josip Prindol.
Stefan Gubman.
Marija Tomašević.
Marija Prković.
Jole Snegil.
Stefan Kocanja.
Mila Stanič.

Stefan Ivoković.
Franjo Galil.
Nik. Zoravil.
Jos. Rajhor.
Franjo Šutina.
Milan Žahid.
Tom. Zoravil.
Jana Ožek.
Stefan Krulj.
Josip Prković.

HENRY C. ZARO
39 Cooper Square, Third Ave. cor. 6th Str.
NEW YORK CITY

Tel. Orchard 7007.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 8. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2857-89 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Podporna Jednota.

Iskrs. 17. junija 1907 v drжавi Illinois.

Ispravevalni odbor.

UPRAVNI ODSEK.

Prostovoljni Varnostni Odbor, predsednik: Anton Horst, Box 100, Cantonburg, Pa., sekretar: gl. tajnik: Mark Turk, gl. tajnik: bolnišnični odbor: Paul Burger, sekretar: gl. tajnik: Frank S. Tischer, upravitelj: gl. tajnik: Phil Collins.

FOROTNI ODSEK.

John Underwood, predsednik, 408 Hay St., Springfield, Ill., Martin Zimnig, Box 270, Elmhurst, Ohio, Jos. Radlich, Box 422, Smithton, Pa., Frank Sauer, 2800 Prater Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠNI ODSEK.

OKROŽJE OKROŽJE: Paul Burger, predsednik, 2807-89 S. Lawrence Ave., Chicago, Ill. VARNOSTNO OKROŽJE: Rudolph Pistorich, Box 422, Bridgeville, Pa. Anton Radlich, Box 73, Wick Haven, Pa. ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sauer, Box 104, Green Knoll, Pa. (nepopoln). Leo Kuber, Box 245, Elkhart, Ill., za odgovor.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovič, predsednik, 18017 Waterloo Rd., Collingwood, Ohio, John Ambrosini, 418 Fern St., Evliha, Ill., Jos. Kala, 1907 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincent Cuhlar, John Underwood in Matt Petrovič.

Zarizitveni odbor.

PREDSEDNIK: Frank Alil, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. John Trilaj, Box 101, Lawrence, Pa. Josko Oren, 242 Knapsham, Detroit, Mich. Jos. Stuk, 1191 E. 65 St., Cleveland, Ohio. Mary Udril, 1544 So. Rush Ave., Chicago, Ill. VARNOSTNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Korn, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": Jole Zagan.

POŠILJATEL — Koroščenec v gl. oddelku, ki deluje v glavnem uradu, se vrli tablico: VSA FIRMA, ki se zadržuje na poslovanju, ki prodajalca se naslovi: Predsednik S. N. P. J., 2857-89 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill. VSE ZADEVE BOLNIŠKE POSREDOVATELSTVA: Bolnišni tajništvo S. N. P. J., 2857-89 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill. DENARNE POŠILJAVE IN STAVAR, ki se tičejo gl. izvršiteljskega oddelka in jednote, vse se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2857-89 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill. VSE ZADEVE V ZVEZI S SLADAJNIŠKIMI POSLOJI se pošiljajo na naslovi: Sladajništvo S. N. P. J., 2857-89 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill. Vse pritožbe glede posredovanja v gl. izvršiteljskem oddelku se naj pošiljajo M. Petroviču, predsedniku bolniškega oddelka, sicer se ne sprejme. Vsi pritožbi na gl. poročni odbor se naj pošiljajo na naslovi: John Underwood, 408 Hay Street, Springfield, Ill. Vse pritožbe proti upravitelju oddelka se naj pošiljajo na naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2857-89 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill. Vsi dopisi in drugi spisi, napominji, opozorila, naročila in spisi vse, kar je v zvezi s poslovanjem jednote, naj se pošilja na naslovi: "Prosveta", 2857-89 So. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

BANKA EMIL KISS

vstanovljena 1888.—državno nadzorovana)

pošilja denar hitro, zanesljivo in pod jamstvom na vse kraje po najnižji dnevni kurzi ceni in je ena prvih bank, ki je dosegla izplačilo vseh naših pošiljatev v stari domovini. — Izdaja bančne nakaznice, (Drafts) in pošilja hranilne vloge na vse zanesljive denarne navode v domovini.

Sprejema hranilne vloge, plačajo 4% obresti ter izplačuje vloge brez odpovedi.

Kupuje, prodaja in menja denar po najnižji dnevni borzni ceni.

Izvršuje točno, vestno in najceneje vse pravne in notarske zadeve.

Prodaja "Hifkaria" za vse parobrodne družbe po izvršnih cenah in Vam samore urediti vse potrebno, da dobite svoje in stare domovine v Ameriko.

Kdor želi potovali v stari kraj, stori najbolje, da si TAKOJ sara prostor, ker s tem si prihrani nepotrebnega čakanja in stroškov. Za sedaj samore dobiti prostora na sledečih ladjah:

1. NEW YORK—DUBROVNIK—TRIEST	
"REGINA D' ITALIA" 17. julija	75.50
"CRATIC" 21. julija	75.50
"PRESIDENT WILSON" 27. julija	120.00
"GIUSEPPE VERDI" 27. julija	75.50
"ITALIA" 31. julija	100.00
"PATRIA" 7. avgusta	91.00
"DUCA D' ABRUZZI" 12. avgusta	93.00
"ARGENTINA" 12. avgusta	125.00
"ROMA" 21. avgusta	91.00
"PROVIDENCE" 1. septembra	91.00
"PRESIDENT WILSON" 14. septembra	120.00
"SELVIDERE" 21. septembra	125.00

2. NEW YORK—HAVRE	
"BOCHANSEAU" 17. julija	75.50
"LAFAYETTE" 20. julija	75.50
"LA SAVOIE" 8. avgusta	75.50
"LA TOURNAIN" 14. avgusta	75.50
"BOCHANSEAU" 21. avgusta	75.50
"LAFAYETTE" 27. avgusta	75.50
"LA SAVOIE" 3. septembra	75.50

Pri navedenih cenah je državni davok vnet.

EMIL KISS

133 Second Ave., vogel 8. St.,
NEW YORK, N. Y.

Najceneje in najhitreje

pošiljanje denarja v stari kraj, se obavi potom čeka (drafts).

VSE KAR JE POTREBNO JE TO:

Mi vam pošiljamo ček in vi ga sami pošiljate naslednjemu, in on pa kadar ta ček dobi, ga samostavno do najbližnje hranilnice, banka in tam dobi denar za ček.

Čeka izdajamo na vse velike banke v Jugoslaviji. Pošiljamo denar tudi potom in brezjavnega. Naša cena je vedno najnižja.

Pošiljamo denar tudi v domovino na vloge v hranilnice ali vse na vse hranilnice v Jugoslaviji, ter dobimo za vse vlohe knjižnice v kratkem času.

Prodajamo parobrodne listke za vse kraje. Nadim potnikom prekrivamo vse potne listine brezplačno. Vam predstavimo sorodnike in starega kraja v Ameriko, ter opravljamo vse notarske posle kot: uradne spise, pooblastila, pogodbe, i. t. d.

Priloge oddamo, ali pa nam jih pošljete za posredanje.

NEMETH STATE BANK
JOHN MEMETH, president.
10 E. 22nd St. New York, N. Y.

